

Вінницький національний технічний університет
Кафедра філософії та гуманітарних наук
Факультет електроенергетики та електромеханіки

ІННОВАЦІЙНІ ТА ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ СУЧАСНОЇ ОСВІТИ

Обов'язковий освітній компонент

Рівень вищої освіти – **другий (магістерський)**

Спеціальність – **141 Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка**

Освітня програма – **Електричні станції; Електричні системи і мережі**

Викладач: проф. **Гречановська О.В.**

Мова викладання: **українська**

Семестр – **2**

Кредитів ЕКТС - **3**

Лекцій – **18 год.**

Практичних – **18 год.**

Самостійна робота – **54 год.**

Вид контролю: **залік**

Передумови для вивчення – Дисципліна «Інноваційні та психологічні аспекти сучасної освіти» базується на набутих знаннях і вміннях під час вивчення дисциплін «Філософія», «Психологія особистості», «Історія України», «Історія української культури»; безпосередньо пов'язана та доповнює такі дисципліни як «Філософія освіти», «Методологія і організація наукових досліджень».

Мета та завдання навчальної дисципліни. Програма навчальної дисципліни складена з урахуванням вимог освітньо-професійних програм підготовки магістрів.

Метою дисципліни є надання цілісної, логічно-послідовної системи знань про перспективи інноваційного розвитку освіти та психолого-педагогічний вплив на освітній процес, розкриття концепцій, теоретичних основ, методичних та методологічних підходів викладання навчальних дисциплін у системі вищої освіти при формуванні фахівців технічних спеціальностей. Підготувати магістрів до викладацької, організаційної та управлінської діяльності, розвинути у них науково-дослідницькі вміння та креативно-творчі здібності, сформувати педагогічну культуру та імідж викладача.

Завдання дисципліни. В процесі опанування дисципліни магістранти як фахівці, які не мають базової педагогічної освіти, здобувають психологічні та педагогічні знання, вміння, навички, що покликані допомогти формуванню другої професії – викладача закладу вищої освіти. До основних цілей сучасної освіти належить формування компетентності навчатися впродовж життя. Зміст і освітні технології пропонованого курсу спрямовані на досягнення цієї мети.

Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач освіти в результаті вивчення дисципліни.

ЗК01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, особистісного і професійного розвитку.

ЗК06. Здатність приймати обґрунтовані рішення, застосовувати кращі практики у професійній діяльності.

ЗК07. Здатність вчитися та оволодівати сучасними знаннями, нести відповідальність за внесок до професійних знань і практики та/або оцінювання результатів діяльності команд та колективів.

ЗК09. Здатність працювати автономно та в команді, мотивувати людей та рухатися до спільної мети.

СК09. Здатність розуміти і враховувати соціальні, екологічні, етичні, економічні та комерційні міркування, що впливають на реалізацію технічних рішень в електроенергетиці, електротехніці та електромеханіці.

Програмні результати навчання:

РН9. Захищати власні права на інтелектуальну власність і поважати аналогічні права інших.

РН10. Здійснювати пошук освітніх програм, грантів та стипендій Європейського Союзу та інших держав.

РН12. Брати участь у міжнародних наукових конференціях та семінарах, присвячених сучасним проблемам в області електроенергетики, електротехніки та електромеханіки.

РН16. Дотримуватися принципів демократії та поваги до прав громадян.

РН19. Демонструвати повагу до самобутності представників різних культур і конфесій.

Тематика

Змістовний модуль 1: Педагогіка та психологія вищої школи.

Тема 1. Філософсько-методологічні засади розвитку сучасної освіти. Філософія освіти. Парадигми освіти. Концепт інноваційності в сучасній освіті. Інноваційні основи сучасних наукових підходів в освіті.

Тема 2. Історія, сучасний стан та перспективи розвитку освіти та вищої освіти. Історія освіти та вищої освіти. Криза освіти та вищої освіти. Інноваційні процеси в західній та українській освіті: порівняльний аналіз. Реформування освіти в Україні. Україна та Болонський процес. Транскордонне співробітництво в просторі вищої освіти.

Тема 3. Якість вищої освіти: сучасне розуміння та український контекст. Сутність поняття «якість освіти» та його генеза в сфері вищої освіти. Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти. Міждисциплінарне співробітництво в просторі вищої освіти.

Тема 4. Роль університету в інноваційному розвитку суспільства. Місії та стратегії університету. Розвиток лідерського потенціалу сучасного університету: основи та інструменти. Тема 5. Психологічні основи інновацій в освіті. Основи психології. Основи педагогіки. Педагогічна психологія. Роль психологічного концепту в сучасній освіті. Психологічна готовність до інновацій в освіті.

Тема 6. Психолого-педагогічний процес у сучасній освітній системі вищої школи. Системний характер освіти. Мета та зміст освіти та вищої освіти. Стандарти освіти. Психолого-педагогічний процес в освіті. Виховна діяльність у вищій школі. Науково-дослідна робота студентів.

Тема 7. Психологічна характеристика студентського віку. Загальна характеристика студентства. Самовизначення як основне новоутворення студентського віку. Професіоналізація особистості студента як майбутнього фахівця з вищою освітою. Суб'єктність як основа розвитку та самоактуалізації особистості. Розвиток та характеристики суб'єктності особистості. Вплив суб'єктності на самовизначення та професіоналізацію студента. Суперечливості та кризи студентського віку. Типологічні особливості сучасних студентів.

Тема 8. Психологічні основи педагогічної діяльності викладача вищої школи. Професіоналізм та педагогічна майстерність викладача. Педагогічна діяльність викладача. Професійні та особистісні аспекти професіоналізму викладача. Педагогічна майстерність викладача. Педагогічна культура викладача. Імідж та авторитет викладача. Типології викладачів.

Тема № 9. Педагогічна комунікація як основа педагогічного процесу у вищій школі. Педагогічна комунікація. Педагогічна позиція викладача. Педагогічне спілкування як форма педагогічної комунікації. Протиріччя в педагогічній комунікації викладача та студентів. Діалогічна комунікація (спілкування) як умова ефективності педагогічного процесу у вищій школі. Комунікативна компетентність викладача.

Тема 10. Педагогічний конфлікт та шляхи його вирішення. Конфлікти як форма суспільного буття (форма комунікації). Особливості педагогічних конфліктів та їх психологічний аналіз. Причини педагогічних конфліктів. Управління педагогічним конфліктом. Вирішення педагогічних конфліктів. Особливості конфліктів в процесі дистанційного навчання і в Інтернет-спілкуванні та шляхи їх вирішення.

Тема 11. Риторична культура викладача вищої школи. Суть та значення риторичної культури викладача вищої школи. Риторична культура викладача вищої школи як багатовимірне особистісне й професійне утворення. Поняття про риторизацію навчального процесу. Структура риторичної культури викладача вищої школи.

Змістовний модуль 2: *Інноваційні технології в освіті*

Тема 12. Дидактика вищої школи. Теоретичні засади організації навчального процесу. Означення та завдання дидактики. Дидактична система. Навчальний процес у вищій школі. Закони, закономірності та принципи навчання. Цілі та зміст навчання у вищій школі.

Тема 13. Психолого-педагогічний аналіз учіння студентів. Студент як суб'єкт навчально-професійної діяльності. Суб'єктність студента як психологічна

основа його готовності до учіння. Передумови успішності студентів у навчально-професійній діяльності. Адаптація студентів до умов вищого навчального закладу.

Тема 14. Методика викладання у вищій школі. Методи, засоби та форми навчального процесу. Методика викладання у вищій школі. Проблеми методики викладання вищій школі. Роль знань, умінь та навичок у визначенні компетентності (професійної компетентності) особистості. Методи та засоби навчання. Форми організації освітнього (навчального) процесу.

Тема 15. Інноваційні технології (методи) в освіті. Методика і технологія. Класифікація педагогічних технологій. Поняття педагогічної інновації. Традиційне та інноваційне навчання. Види інноваційних технологій навчання. Цифрова та змішана освіта. Медіаосвіта як інноваційна технологія. Аудиторні та позааудиторні методи викладання.

Тема 16. Активні та інтерактивні технології (методи) навчання. Означення активних та інтерактивних технологій (методи) навчання. Види інтерактивних технологій (методів) навчання. Ігрові методи (технології) навчання. Приклади дидактичних та ділових ігор.

Тема 17. Самостійна робота як основа інновацій сучасної освіти. Самостійна робота студентів та її методика. Властивості аудиторної поза аудиторної та творчої (в тому числі науково-дослідної) самостійної роботи у вищій школі. Навчально-методичний супровід викладачем самостійної роботи студента. Інтегративність наук в процесі самостійної роботи студента. Особливості самостійної роботи під час Інтернет-навчання.

Тема 18. Діагностика навчальних досягнень в сучасній освіті. Значення діагностики під час освітнього процесу у вищій школі. Особливості контролю, перевірки та оцінювання знань студентів. Способи збору статистичних даних, їх аналіз для виявлення динаміки знань. Психологічний інструментарій педагогічної діагностики.

Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
	<i>Змістовий модуль 1</i>		
1	Тема Пр1. Філософсько-методологічні засади розвитку сучасної освіти.	1	0,5
2	Тема Пр2. Сучасний стан та перспективи розвитку освіти та вищої освіти. Мета та якість освіти. Інноваційність сучасної освіти.	1	0,5
3	Тема Пр3. Психологічні основи інновацій в освіті.	2	1
4	Тема Пр4. Психолого-педагогічний процес у сучасній освітній системі вищої школи.	1	-
5	Тема Пр5. Психолого-педагогічні засади діяльності викладача та студентів.	1	-
6	Тема Пр6. Педагогічна комунікація.	1	-
7	Тема Пр7. Управління педагогічними конфліктами та їх вирішення.	1	-

8	Тема Пр8. Риторична культура викладача та студентів.	1	-
	Змістовий модуль 2		
9	Тема Пр9. Дидактичний процес у вищій школі.	1	-
10	Тема Пр10. Психолого-педагогічний аналіз учіння студентів.	1	0,5
11	Тема Пр11. Методика викладання у вищій школі. Форми організації та методи навчання.	1	0,5
12	Тема Пр12. Інноваційні технології та методи навчання.	2	1
13	Тема Пр13. Дистанційна та змішана освіта.	1	-
14	Тема Пр14. Дидактичні та ділові ігри в освітньому процесі.	1	0,5
15	Тема Пр15. Самостійна робота як основа інновацій сучасної освіти.	1	0,5
16	Тема 16. Діагностика навчальних досягнень в сучасній освіті.	1	-
	Усього годин	18	5

Самостійна робота

№	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Тема Ср1. Філософсько-методологічні засади розвитку сучасної освіти.	3	4
2	Тема Ср2. Історія, сучасний стан та перспективи розвитку освіти та вищої освіти. Мета та якість освіти. Інноваційність сучасної освіти. Роль університетів в розвитку освіти.	5	7
3	Тема Ср3. Психологічні основи інновацій в освіті.	4	5
4	Тема Ср4. Психолого-педагогічний процес у сучасній освітній системі вищої школи.	2	4
5	Тема Ср5. Психолого-педагогічні засади діяльності викладача та студентів.	5	8
6	Тема Ср6. Педагогічна комунікація (взаємодія) як методологічна та методична основи педагогіки вищої школи.	3,5	3
7	Тема Ср7. Педагогічний конфлікт та шляхи його вирішення.	2,5	3
8	Тема Ср8. Риторична культура викладача вищої школи.	2	3
9	Тема Ср9. Дидактика вищої школи. Теоретичні засади організації навчального процесу.	3	5
10	Тема Ср10. Психолого-педагогічний аналіз учіння студентів.	4	7
11	Тема Ср11. Методика викладання у вищій школі. Форми організації та методи навчання.	3	5
12	Тема Ср11. Інноваційні технології (методи) в освіті.	12	8
13	Тема Ср13. Самостійна робота як основа інновацій сучасної освіти.	3	7
14	Тема Ср14. Діагностика навчальних досягнень в сучасній освіті.	2	5
	Усього годин	54	74

Методи навчання

Лекція, проблемна лекція, демонстрація, зокрема, з використанням мультимедійних засобів навчання, практичні роботи, підготовка творчих робіт, рефератів, доповідей науково-дослідного характеру, зокрема, на щорічну науково-технічну конференцію викладачів, співробітників та студентів ВНТУ.

Індивідуальні завдання

Підготовка індивідуальних та групових проектів; доповідей на щорічну науково-теоретичну конференцію викладачів, співробітників та студентів ВНТУ; виконання завдань з «Робочого зошита для самостійної роботи»; виконання психолого-педагогічних тестів та творчих завдань.

Контроль

Поточний контроль здійснюється шляхом написання колоквіумів у формі контрольної роботи, психолого-педагогічних тестів, виконання інтерактивних завдань під час заняття та завдань з «Робочого зошита для самостійної роботи», захисту проектів.

Підсумковий контроль знань здобувачів проводиться шляхом складання недиференційованого заліку за темами, що охоплюють весь курс дисципліни. Недиференційований залік може проводитись за допомогою усного опитування та/або тестів у електронній системі університету та додаткової письмової роботи.

Оцінювання результатів навчання

Поточне тестування та самостійна робота		Бали
Змістовний модуль 1.	Тема 1-11	5
Змістовний модуль 2.	Тема 12-18	5
Всього		100

Вид роботи	Модуль		Разом
	1	2	
1. Виконання практичних завдань	20	20	40
2. Індивідуальні завдання	10	10	20
3. Колоквіум	20	20	40
Усього			100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
75-81	C		
64-74	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Критерії оцінювання знань, умінь та навичок здобувачів

Рівень компетентності	За бальною шкалою	За шкалою ECTS	Критерії оцінювання
IV Високий (творчий)	90-100	A	Виставляється здобувачу, знання якого є глибокими, міцними, узагальненими; він уміє знаходити джерело інформації та аналізувати її, формулювати та розв'язувати проблеми; його навчальна діяльність має дослідницький характер, позначена вмінням самостійно оцінювати різноманітні життєві ситуації, явища, факти, виявляти та відстоювати особисту позицію; відповідає державною мовою; навчальна діяльність характеризується достатнім рівнем соціальної спрямованості (займається науковою та просвітницькою роботою); неухильно дотримується правил внутрішнього розпорядку, характеризується високим рівнем мовленнєвої культури, людяністю, повагою до людей, культурою спілкування.
III Достатній (конструктивний)	82-89	B	Заслуговує здобувач, відповіді якого правильні, логічно обґрунтовані. Він уміє аналізувати, робити висновки, але при цьому використовує загальновідомі докази, припускається незначних помилок та неточностей (своєчасно виконав всі види робіт, активно працював на заняттях, знає основні та культурологічні поняття та категорії при цьому не завжди може дати чіткі їх визначення); володіє державною мовою, здатний самостійно здійснювати основні види навчальної діяльності, (займається науковою та культурно-просвітницькою діяльністю у межах ВНТУ); дотримується правил внутрішнього розпорядку.

	75-81	C	Виставляється здобувачу, знання якого характеризуються достатньою повнотою, який володіє основними культурологічними та науковими категоріями, але не вміє чітко дати їх визначення; вміє робити узагальнення, але припускається незначних неточностей, вільно застосовує вивчений матеріал у життєдіяльності університету (виконав всі форми робіт, відповідає державною мовою); дотримується правил внутрішнього розпорядку ВНТУ.
II Середній (репродуктивний)	64-74	D	Виставляється здобувачу, який в основному оволодів навчальним матеріалом але не вміє робити висновки, не користується додатковою літературою, не достатньо оволодів термінологічним словником, не виявляє ерудиції, не повною мірою розуміє зміст основних понять і категорій (не завжди активно працював на заняттях); дотримується правил внутрішнього розпорядку ВНТУ; має певний позитивний досвід емоційно-ціннісного ставлення до навколишньої дійсності.
	60-63	E	Заслуговує здобувач, який в цілому оволодів навчальним матеріалом курсу, знає основні визначення та поняття, їх зміст, вміє дати їм пояснення, але у відповідях припускається суттєвих помилок, не має цілісного уявлення про предмет (не досить активно працював на заняттях).
I Низький	35-59 незадовільно з можливістю повторного складання	FX	Виставляється здобувачу, відповідь якого при відтворенні навчального матеріалу є елементарною, зумовлюється початковими уявленнями про предмет вивчення. Він не в змозі робити узагальнення, на низькому рівні склав колоквиум, не засвоїв 40% навчального матеріалу (був присутній на заняттях, але не виконував основні види робіт).
	0-34 незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	F	Виставляється здобувачу, який фрагментарно відтворює значну частину навчального матеріалу, має нечіткі уявлення про об'єкт вивчення, виявляє здатність елементарно викласти думку (не виконав жодного завдання, але пасивно відвідував заняття).

Політика курсу

Здобувачі та викладачі повинні дотримуватися норм забезпечення честі, гідності, взаємної поваги і довіри, рівноправності та толерантності усіх учасників освітнього процесу шляхом дотримання принципів академічної доброчесності, викладених у **«Положенні про академічну доброчесність у ВНТУ»**.

З метою запобігання та виявлення плагіату у навчальних роботах, розвитку навичок коректної роботи із джерелами інформації та впровадження практики належного цитування, дотримання вимог наукової етики та поваги до інтелектуальних надбань та активізація самостійності й індивідуальності при створенні авторського твору і відповідальності за порушення загальноприйнятих правил цитування слід дотримуватись норм **«Положення про запобігання академічному плагіату та порядок його виявлення у навчальних, наукових, кваліфікаційних та науково-методичних роботах у ВНТУ»**.

З метою визнання результатів навчання здобутих під час неформальної та/або інформальної освіти (що здобувалася за освітніми програмами та не передбачала присудження визнаних державою освітніх кваліфікацій за рівнями освіти, але могла завершуватися присвоєнням професійних та/або присудженням часткових освітніх кваліфікацій, а також освіти, яка здійснювалася у порядку самоосвіти), здобувачі можуть скористатися відповідними процедурами, наведеними у **«Положення про порядок визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти у ВНТУ»**.

Здобувачі мають право оскаржити результати проміжних та підсумкових контрольних заходів, але на лише на підставі аргументованих пояснень, відповідно до **«Порядку організації та проведення заліків, диференційованих заліків, екзаменів у ВНТУ»**, а також безпосередньо звернувшись до освітнього омбудсмена, згідно **«Положення про освітнього омбудсмена з прав студентів ВНТУ»**.

З метою вирішення конфліктних ситуацій, що можуть виникнути у здобувачів із іншими учасниками освітнього процесу та/або недопущення виникнення конфліктних ситуацій слід бути обізнаним у нормах **«Кодексу етики ВНТУ»**.

Здобувачі ВНТУ мають керуватися принципом «нульової толерантності» до будь-яких проявів корупції і повинні вживат всіх передбачених законодавством заходів щодо запобігання, виявлення та протидії корупції і пов'язаним з нею діям (практикам), відповідно до **«Антикорупційної програми ВНТУ»**.

Наведені документи оприлюднені на сайті ВНТУ: <https://vntu.edu.ua/uk/public-info/zag.html>.

Базові інформаційні ресурси

1. Васянович Г.П. Педагогічна естетика: навч. посібник / Васянович Г.П. – Л.: Норма, 2021. – 464 с.
2. Вітвицька С.С. Основи педагогіки вищої школи: підручник / Київ: ЦНЛ. – 2018. – 384 с.
3. Гладуш В. А. Педагогіка вищої школи: теорія, практика, історія. Навч. посіб. / В. А. Гладуш, Г. І. Лисенко – Д., 2014. – 416 с.
4. Гречановська О. В. Педагогічна система формування конфліктологічної культури в майбутніх фахівців технічних спеціальностей. Вінниця: ТОВ «ТВОРИ», 2018. – 440 с.
5. Гречановська О.В. Використання ігрових форм при вивченні гуманітарних дисциплін в технічних ВНЗ / Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми: зб. наук. пр. Випуск 51 – Київ-Вінниця: ДОВ «Вінниця», 2018. – С. 88 – 93.
6. Гречановська О.В. Робочий зошит для самостійної роботи з дисципліни «Педагогіка, психологія та методика викладання у вищій школі» / Уклад. Гречановська О.В./ 2018 [Електронний ресурс] <http://posibnyky.vntu.edu.ua/pz/index.html>
7. Гречановська О.В. Роль інноваційних технологій у процесі вивчення гуманітарних дисциплін та формування конфліктологічної культури у студентів технічних ЗВО. // Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. Педагогічні науки : зб. наук. пр. - № 2 (65), 2019. – Миколаїв : МНУ імені В. О. Сухомлинського, 2019. – С. 58 – 64.
8. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології: підручник / Дичківська І.М. – [3-е вид., доповн.] – К.: Академвидав, 2015. – 304 с.
9. Зелінська Т.М., Михайлова І.В., Демере А.Е. Практикум із соціальної психології: Навч. посібн. – К.: Каравела, 2014. – 232с.
10. Інноваційні технології навчання у процесі розвитку самоосвітньої компетентності студентів технічних ЗВО : електронний навчально-методичний посібник комбінованого (локального та мережного) використання [Електронний ресурс] / Петрук В. А., Гречановська О. В. , Сабадош Ю. Г. – Вінниця : ВНТУ, 2022. – 69 с.
11. Каплінський В.В. Методика викладання у вищій школі : навч. посібник / Каплінський В.В. – Вінниця : ТОВ «Ніланд ЛТД», 2015. – 224 с.
12. Козяр М.М. Педагогіка вищої школи : навч. посібник / М.М. Козяр, М.С.Коваль. – К. : Знання, 2013. – 327 с.
13. Методичні вказівки до самостійної та індивідуальної роботи з дисципліни «Педагогіка, психологія та методика викладання у вищій школі» для магістрантів усіх спеціальностей / уклад. М.Д. Прищак. – Вінниця : ВНТУ, 2019. – 58 с.
14. Методичні вказівки до самостійної та індивідуальної роботи з дисципліни «Педагогіка, психологія та методика викладання у вищій школі» для магістрантів усіх спеціальностей / уклад. М. Д. Прищак. – Вінниця : ВНТУ, 2019. – 58 с.

15. Мешко О.І. Психологія вищої школи : навч. посібник / Мешко О.І. – Тернопіль: «Вектор», 2018. – 196 с.
16. Педагогіка вищої школи : Підручник для здобувачів другого рівня вищої освіти педагогічних університетів / С.Г. Немченко, В.В. Крижко, І.Ф. Шумілова, О.М. Старокошко, О.Б. Голік. – Бердянськ: БДПУ, 2020. – 517 с.
17. Супрун М. О. Педагогіка: підручник / Супрун М.О. – К.: КДА, 2018. – 400 с.